

Apropos noter om oversættelser

<http://prmdn.blogspot.com/2012/04/noter-om-oversttelse.html>

Hvidesten – transformatorstation. Foto poj

Per-Olof Johansson 08-05-2012

Klart vi ikke kan leve uden oversættelser. Også klart, at som læser af oversættelser har vi godt af at vide lidt om de problemer, der er med at læse oversættelser, så vi ikke bilder os ind, at den tekst vi læser, er den originale tekst, men en eller anden afskygning af den oprindelige. Det er vel de problemer som man som muslim skulle være udover, når Koranen rigtigt læst skal være læst på arabisk. Det, må man tro, er en illusion, men ideen er da rigtig. En guddommelig tekst kan og skal ikke tolkes, jeg skal forholde mig til den direkte.

Selv når vi så læser det sprog, vi forstår, fortolker vi jo – det kalder vi ikke at oversætte. Men kan jeg flere sprog end mit modersmål, er det tvivlsomt om jeg har samme grad af kendskab til de andre sprog jeg 'kan'. Måske

oversætter jeg ikke – men en anden kan komme og sige, at min forståelse er mangelfuld. Der er jo en grund til at brugsanvisninger skrives på utallige sprog, for at der skal være færrest mulige misforståelser. Det sker faktisk at de kan være ret så forskellige. Ligeledes med indholdsangivelser, fordi forskellige lande har forskellige krav.

Lad os sige, at jeg kan to sprog udover modersmålet: jeg taler dansk, kan svensk i et omfang, engelsk i lidt mindre omfang. Hvad er så omfang? Hvad kan jeg tillade mig med det omfang? Formelt, som i mit tilfælde, vil jeg sige: ingenting uden en mellemmand, skønt i praksis styrter talen bare derudad, læsningen styrter derudad. Et arsenal af ordbøger står til min rådighed. Selv om min forståelse af svensk er langt større end min forståelse af engelsk, kaster jeg mig snarere ud i at skrive en engelsk tekst end i en svensk, fordi der har jeg dog formelt lært mere, svensk er bare noget jeg kan. I princippet gør jeg det ikke – i praksis skriver jeg dog småting på engelsk.

Det, som jeg synes er en interessant vinkel er så, at jeg jo tænker tanker på de to sprog. Jeg formulerer mig for mig selv – på engelsk. Måske har jeg lige læst en bog, et digt, talt med en engelsktalende, set en film. Jeg ved, at jeg ikke har det samme ordforråd på engelsk som på dansk, men hovedet taler nu engang engelsk. Det er henvendt til en usynlig engelsktalende med de ord, jeg nu engang har til rådighed.

Jeg har bemærket, at jeg i et selskab, hvor der både er danskere og svenskere, - og det er svenskere som ret godt forstår dansk, og der er altså ingen grund til, at jeg slår over i svensk, hvor mit ordforråd selvsagt er mindre – der taler jeg svensk. Jeg kan selvfølgelig godt lide at tale svensk, men det er ikke noget 'valg', jeg bevidst træffer, det ligger mig simpelthen på tungen, og først hvor ordforrådet for alvor svigter, når det lugter af jura og regler, så jeg griber til det danske.

Fra første færd på Internet forstod jeg, at engelsk var og er et must. Jeg fik hjælp med nogle oversættelser af artikler, men har siden skrevet en del som jeg bare laver selv. En ting er så artikler, som kan kaldes oversættelser i en eller anden grad – men digtene er jo kommet ud, så engelske eller ikke-engelske de er, de fleste af dem. Det var, hvad jeg kunne sige med det ordforråd jeg havde på det tidspunkt. Skal jeg der oversætte det til dansk for at få nogen til at oversætte det til rigtig engelsk. Det synes jeg lyder kedeligt. Og der er bare det ved det, at man ved at oversætte eget digt fra det ene sprog til det andet løber ind i samme problemer, som når det er for en anden person, der oversætter. Der var måske en årsag til at det valgte sprog var det, det var. Når jeg kan komme til det, søge jeg selvfølgelig efterfølgende efter råd om korrigerings.

Af en note til udgivelsen af Gustaf Munch-Petersens digtsamling på svensk 'solen finns' fremgår, at han i et brev til sin mor skriver: "mamma får äntligen inte korrigea något i de svenska dikterna annat än eventuella rena

stavfel...”. Det er en holdning, jeg helt kan tilslutte mig. En ting er at høre andres mening om et digt – noget andet er, hvis andre kommer og vil effektiverer det efter sin egen opfattelse af, hvordan poesi skal være. Sproget er en levende sag og når digtformer bliver fundamentalistiske snøreliv, hvad enten det er grammatik, korrekt sprog eller hvad navn det skal have – så dør digtet.

